

Lesbrief 1

Beroemd worden

Vorbereiding

Doelen:

- De leerlingen weten dat talent, hard werken en een goede voorbereiding belangrijk zijn als je beroemd wilt worden;
- De leerlingen kennen de verschillende categorieën beroemdheden;
- De leerlingen leren dat je als auteur de eigenaar bent van je teksten en van de tekeningen die je maakt en dat auteursrecht je helpt om daarover afspraken te maken met anderen.

Activiteitenoverzicht:

1. Voorkennis activeren + categorieën beroemdheden + lesdoelen: 10 minuten;
2. Video & kijkvragen + casussen auteursrecht: 20 minuten;
3. Opdracht 'Beroemd worden': 15 minuten.

Materiaal:

1. Achtergrondinformatie leerkracht;
2. Video Knikkeruil;
3. Werkblad les 1 – Beroemd worden.

Materiaal extra opdracht:

4. Video's 'Auteursrecht in geschriften' en 'Auteursrecht van beeldend kunstenaars' + werkbladen.

Inleiding – 10 min (klassenopstelling: groepjes)

Voorkennis activeren

Laat de video van Vincenzo, die als introductie in het lespakket staat, op het digibord zien. Stel de klas hierna de volgende vraag: wie wil er graag beroemd worden? Kies een aantal leerlingen en vraag waarom wel/waarom niet.

Schrijf op het bord: beroemd worden. Leg uit dat jullie samen een woordweb gaan maken over wat er allemaal komt kijken bij beroemd worden. Wat is belangrijk als je beroemd wilt worden?

Voorbeelden van antwoorden kunnen zijn: je moet ergens goed in zijn, talent hebben, ergens heel hard voor willen werken, niet bang zijn voor de spotlight, meedoen aan wedstrijden/audities, je moet opvallen, reclame voor jezelf maken, bevriend raken met andere beroemde mensen, goede foto's hebben van jezelf, actief zijn op sociale media.

Categorieën beroemdheden

Omcirkel het woord 'talent'. Leg uit dat het hebben van talent erg belangrijk is als je beroemd wilt worden. Met een bepaald soort talent val je in een categorie van beroemdheden. Een voorbeeld van een categorie beroemdheden is 'filmsterren', maar je hebt ook nog andere categorieën. Vraag aan je klas of ze andere categorieën beroemdheden kunnen noemen. Vul aan waar nodig.

Voorbeelden van antwoorden zijn: sporters, muzikanten, filmsterren, schrijvers, kunstenaars, modellen, vloggers, mode-ontwerpers, presentatoren, politici.

Lesdoelen

Leg uit dat we het vandaag gaan hebben over de categorie 'schrijvers'/'illustrators'. Vertel de leerlingen de lesdoelen van deze les.

Kern – 20 min (klassenopstelling: groepjes)

Video

Bekijk de vlog van Tobias met de makers van Knikkeruil. Geef hierbij de volgende kijkvragen:

- Hoe zijn Maranke en Martijn beroemd geworden? [ze hebben het boek Knikkeruil voor de kinderboekenweek 2017 geschreven]
- Wat vertelt Martijn over hoe het boek Knikkeruil is gemaakt? [dat ze vaak eerst maanden moeten schetsen en ideeën op moeten schrijven, voordat ze kunnen beginnen met een boek]
- Welke tip geeft Martijn aan Tobias voor als hij beroemd is? [dat je je niet te veel van anderen moet aantrekken]
- Wat zegt Maranke over het gebruiken van hun werk zonder toestemming? [dat je bijna altijd iets met hun werk mag doen, maar je het wel echt eerst moet vragen]

Bespreek de vragen klassikaal. Zoom in op de laatste vraag. Vraag aan de klas of ze weleens van het woord auteursrecht hebben gehoord. Auteursrecht beschermt iedereen die iets maakt, tegen de mensen die hun werk gebruiken op een manier waar de makers niet blij mee zijn. Wanneer mensen zich niet aan het auteursrecht houden en dus werk van anderen ongevraagd gebruiken, kopiëren of aanpassen, wordt jou als maker schade toegebracht. Het auteursrecht helpt makers daar wat tegen te doen.

Casussen auteursrecht

Verdeel de klas in vier groepen. Geef ieder groepje een casus en laat ze (kort) nadenken over hun antwoord. Vervolgens mag een woordvoerder van elk groepje hun antwoord presenteren. Bespreek en vul aan waar nodig.

- **Casus 1:**

Je houdt van tekenen en hebt net een nieuw ontwerp gemaakt van een stripfiguur. Een vriendin van je vindt het een mooie tekening en vraagt of ze er een foto van mag maken. De volgende dag zie je jouw tekening ineens op haar Instagram staan. Houdt je vriendin zich aan het auteursrecht?

Ondersteuning voor de leerkracht:

[Nee, als het voor die vriendin duidelijk was dat het niet de bedoeling was dat zij die foto van de tekening ook aan anderen zou laten zien. Als jij dat er niet bij hebt gezegd, dat zou de vriendin begrepen kunnen hebben dat zij die foto mocht delen, zoals zij altijd haar foto's op Instagram zet. Zij mag dan denken dat jij met jouw toestemming voor het maken van de foto ook toestemming hebt gegeven om deze foto te delen. De les is: Als je nog niet wilt dat jouw tekening of gedicht of wat dan ook getoond wordt aan anderen, zorg dan dat je daar heel duidelijk in bent als jij jouw werk wel aan iemand laat zien.]

- **Casus 2:**

Jouw werkstuk waar je weken aan hebt gewerkt vond jouw meester zo goed voorbeeld dat hij kopieën daarvan aan de klas uitdeelt als voorbeeld. Een klasgenoot blijkt later voor zijn werkstuk jouw werkstuk te hebben gebruikt. Houdt je klasgenoot zich aan het auteursrecht?

Ondersteuning voor de leerkracht:

[Dat hangt ervan af hoe de klasgenoot het heeft gebruikt:

- Heeft hij alleen hetzelfde onderwerp gekozen en daar zijn eigen verhaal van gemaakt: dat mag (ideeën zijn vrij).
- Heeft hij een paar voorbeelden uit het werkstuk overgenomen met vermelding van jouw naam en werkstuk als bron: dat mag (citeren mag).
- Heeft hij teksten gedeeltelijk letterlijk overgenomen zonder te vermelden van wie die teksten waren: dan heeft hij zich niet aan het auteursrecht gehouden (plagiat).

De les is: je mag best wel wat met het werk van anderen als je er zorgvuldig mee omgaat.]

- **Casus 3:**

Je hebt een lief gedichtje geschreven na het overlijden van jouw oma en hebt dat op jouw facebook geplaatst met een foto van jullie samen als eerbetoon. De hond van een klasgenoot is dood en hij neemt op zijn Facebook jouw gedichtje over en plaatst er een foto bij van hem met zijn hond. Houdt je klasgenoot zich aan het auteursrecht?

Ondersteuning voor de leerkracht:

[Dat hangt ervan af. Als de klasgenoot jouw gedicht zo mooi vond en dit ook heel bruikbaar was voor zijn gevoelens over het gemis van zijn hond en hij heeft ook jouw naam onder het gedicht geplaatst met verwijzing naar jouw facebookpagina, dan mag dat best.

Maar zelfs als hij dat allemaal gedaan heeft, maar dat het duidelijk heel pijnlijk is voor jou dat jouw oma met een hond wordt vergeleken, dan kan je tegen deze publicatie bezwaar maken en het laten verwijderen. Degene die zoiets doet, had zich kunnen beseffen dat dit gevoelig kan liggen en had beter toestemming kunnen vragen. De les is: een maker heeft ook een 'moreel recht' om zijn persoonlijke band met zijn werk te beschermen, en al iemand dat werk zodanig gebruikt dat jij het heel naar vindt dat jouw werk daarvoor zonder toestemming wordt gebruikt, dan kan het auteursrecht je daarbij helpen.]

- **Casus 4:**

Je hebt besloten dat je een boek wilt gaan schrijven. Na een paar maanden heb je het eerste hoofdstuk af. Je leest het voor aan je oom, want die is schrijver. Je oom vindt het zo'n gaaf idee, dat hij vraagt of hij het mag gebruiken voor een boek van zichzelf. Jij vindt dat geweldig en geeft meteen toestemming. Houdt je oom zich aan het auteursrecht?

Ondersteuning voor de leerkracht:

[Dat hangt ervan af hoe je oom het heeft gebruikt:

- Heeft hij alleen hetzelfde idee als onderwerp genomen en daar zijn eigen verhaal van gemaakt: dat mag (ideeën zijn vrij), al is het wel zo netjes te vragen of je het idee mag gebruiken, het hoeft niet.
- Heeft hij stukken van jouw eerste hoofdstuk letterlijk gebruikt, dan is dat alleen toegestaan als jij daar toestemming voor hebt gegeven: wist je dat hij dat van plan was, is jouw naam daarbij genoemd of heb je afgesproken dat hij die teksten mag gebruiken zonder jouw naam daarbij te vermelden (ook dat kan met toestemming, als het maar duidelijk voor je is).
- Heeft hij stukjes van jouw tekst letterlijk overgenomen en daarbij vermeld dat die teksten van jou zijn, dan kan dat een geldig citaat zijn (ook geen toestemming voor nodig). Maar omdat het hier gaat over een tekst die nog

niet gepubliceerd is (een eerste hoofdstuk), heeft de oom daarvoor sowieso toestemming nodig.

De les is dus ook hier: je mag best wel wat met het werk van anderen als je er zorgvuldig mee omgaat.]

→ Let op: wil je je klas na deze les meer leren over auteursrecht? Laat ze dan aan de slag gaan met de extra opdracht 'Auteursrecht in geschriften' of 'Auteursrecht van beeldend kunstenaars' (20 min.) van het lespakket 'Auteursrecht ontdekken'. Hierbij kijken de leerlingen een nieuwe video van vlogger Tobias. Vervolgens lezen ze een leestekst, waar ze opdrachten bij moeten maken. Zie 'Extra opdracht video auteursrecht' aan het einde van deze lesbrief.

Slot – 15 min (klassenopstelling: groepjes)

Opdracht 'beroemd worden'

Leg uit dat we de komende weken zelf aan de slag gaan met beroemd worden. De leerlingen gaan in groepjes van 3 of 4 een begin maken aan een carrière in een zelfgekozen categorie beroemdheden. De bedoeling is dat er uiteindelijk een presentatie wordt gegeven tijdens de laatste les (les 4: presentaties). De groepjes kunnen kiezen uit alle vandaag genoemde categorieën. Zorg dat de groepjes van tevoren vaststaan, zodat de leerlingen enkel nog samen een categorie hoeven te kiezen.

Deel per groepje het werkblad behorend bij les 1 uit. Bespreek hoe het werkblad ingevuld moet worden. Bij iedere categorie hoort een soort presentatie die in les 4 gegeven moet worden. Wanneer een groepje een categorie heeft gekozen, mag het beginnen aan het werkblad. Voor les 2 neemt ieder groepje het thuis afgemaakte werkblad mee naar school.

Extra opdracht 'Verdieping auteursrecht' – 20 min

Optie 1: Auteursrecht in geschriften

Laat de video over auteursrecht in geschriften zien. Je vindt deze video in het lespakket 'Auteursrecht ontdekken', dat eveneens op KlasseTV staat. Vraag de leerlingen wat ze vinden van de gebeurtenissen in de video. Enkele vragen om het gesprek aan te gaan met de leerlingen:

- Wat is er gebeurd in de video?
- Vinden jullie dat het mag wat Tobias doet? Mag je een werkstuk van internet halen? Als de informatie goed is, dan is het toch onzin om zelf bijna hetzelfde te maken?
- Wat zouden jullie in Tobias z'n plaats hebben gedaan?
- Hebben jullie een tip voor Tobias?

[Verwijzing werkblad Auteursrecht in geschriften](#)

<http://teachersinmedia.s3.amazonaws.com/auteursrechts/les%203%20opdrachten.pdf>

Laat de leerlingen de leestekst van het werkblad 'Auteursrecht in geschriften' lezen en opdracht 1 (vraag 1 t/m 5) maken. Ze mogen dit zelfstandig of in duo's doen. Bespreek de vragen klassikaal.

Optie 2: Auteursrecht van beeldend kunstenaars

Laat de video over auteursrecht van beeldende kunst zien. Vraag de leerlingen wat ze vinden van de gebeurtenissen in de video. Enkele vragen om het gesprek aan te gaan met de leerlingen:

- Wat is er gebeurd in de video?
- Het is een leuk en origineel idee toch? Tobias heeft het helemaal zelf bedacht.
- Waarom zou hij dit niet mogen doen volgens jullie?
- Wat zouden jullie in Tobias z'n plaats hebben gedaan?
- Hebben jullie een tip voor Tobias?

[Verwijzing werkblad Auteursrecht van beeldend kunstenaars](#)

<http://teachersinmedia.s3.amazonaws.com/auteursrechts/les%205%20opdrachten.pdf>

Laat de leerlingen de leestekst van het werkblad 'Auteursrecht van beeldend kunstenaars' lezen en opdracht 1 en 2 (vragen + woordzoeker) maken. Ze mogen dit zelfstandig of in duo's doen.

Bespreek de vragen klassikaal.

Wil je je leerlingen na deze les nog meer leren over auteursrecht?

Bekijk dan ook eens het lespakket 'Auteursrecht ontdekken' op KlasseTV. Wijs je leerlingen op de website www.auteursrechtvoorjou.nl met alle voor kinderen nuttige

Beroemd worden

Mediawijsheid

informatie over auteursrecht, geschikt gemaakt voor groep 7/8. Nuttige praktische informatie voor docenten over bestaande regelingen voor onderwijsgebruik zijn te vinden op www.onderwijsauteursrecht.nl.